

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ చతుర్దశాధికశతతమః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ చతుర్దశాధికశతతమః సర్గః ॥

భరతేనాయోధ్యాదురవస్థాయా దర్శనమంతఃపురే ప్రవిశ్య తస్య
దుఃఖపారవశ్యం

స్నిగ్ధగంభీరఘోషేణ స్వందనేనోపయాన్ ప్రభుః |
అయోధ్యాం భరతః క్షిప్రం ప్రవివేశ మహాయశాః || 2.114.1 ||

బిడాలోలూకచరితామాలీననరవారణాం |
తిమిరాభ్యాహతాం కాలీమప్రకాశాం నిశామివ || 2.114.2 ||

రాహుశత్రోః ప్రియాం పత్నీం శ్రియా ప్రజ్వలితప్రభాం |
గ్రహేణాభ్యుదితేనైకాం రోహిణీమివ పీడితాం || 2.114.3 ||

అల్పోష్ణక్షుబ్ధసలిలాం ధర్మతప్తవిహంగమాం |
లీనమీనర్ఘుషగ్రాహం కృశాం గిరినదీమివ || 2.114.4 ||

విధూమామివ హేమాభాం శిఖామగ్నేః సముత్థితాం |
హవిరభ్యుక్షితాం పశ్చాచ్ఛిఖాం విప్రలయం గతాం || 2.114.5 ||

విధ్వస్తకవచాం రుగ్ణగజవాజిరథధ్వజాం |
హతప్రవీరామాపన్నాం చమూమివ మహాహవే || 2.114.6 ||

సఫేనాం సస్వనాం భూత్వా సాగరస్య సముత్థితాం |
ప్రశాంతమారుతోద్ధూతాం జలోర్మిమివ నిఃస్వనాం || 2.114.7 ||

త్యక్తాం యజ్ఞాయుధైః సర్వైరభిరూపైశ్చ యాజకైః |
సుత్యాకాలే సునిర్వృత్తే వేదిం గతరవామివ || 2.114.8 ||

గోష్ఠమధ్యే స్థితామార్తామచరంతీం నవం తృణం |
గోవుషేణ పరిత్యక్తాం గవాం పత్నీమివోత్సుకాం || 2.114.9 ||

ప్రభాకరాద్యైః సుస్నిగ్ధైః ప్రజ్వలద్భిరీవోత్తమైః |
వియుక్తాం మణిభిర్జ్వాల్యైర్నవాం ముక్తావలీమివ || 2.114.10 ||

సహసాచరితాం స్థానాన్మహీం పుణ్యక్షయాద్ గతాం |
సంహృతద్యుతివిస్తారాం తారామివ దివశ్చ్యుతాం || 2.114.11 ||

పుష్పనద్ధాం వసంతాంతే మత్తభ్రమరశాలినీం |
ద్రుతదావాగ్నివిప్లుష్టాం క్లాంతాం వనలతామివ || 2.114.12 ||

సమ్మాధనిగమాం సర్వాం సంక్షిప్తవిపణాపణాం |
ప్రచ్ఛన్నశశినక్షత్రాం ద్యామివాంబుధరైర్యుతాం || 2.114.13 ||

క్షీణపానోత్తమైర్భగ్నైః శరావైరభిసంవృతాం |
హతశౌండామివ ధ్వస్తాం పానభూమిమసంస్కృతాం || 2.114.14 ||

వృక్షభూమితలాం నిమ్నాం వృక్షపాత్రైః సమావృతాం |
ఉపయుక్తోదకాం భగ్నాం ప్రపాం నిపతితామివ || 2.114.15 ||

విపులాం వితతాం చైవ యుక్తపాశాం తరస్వినాం |
భూమౌ బాణైర్వినిష్కృతాం పతితాం జ్యామివాయుధాత్ || 2.114.16 ||

సహసా యుద్ధశౌండేన హయారోహేణ వాహితాం |
నిహతాం ప్రతిసైన్యేన వడవామివ పాతితాం || 2.114.17 ||

భరతస్తు రథస్థః సన్ శ్రీమాన్ దశరథాత్మజః |
వాహాయంతం రథశ్రేష్ఠం సారథిం వాక్యమబ్రవీత్ || 2.114.18 ||

కిం ను ఖల్వద్య గంభీరో మూర్చ్ఛితో న నిశామ్యతే |
యథాపురమయోధ్యాయాం గీతవాదిత్రనిఃస్వనః || 2.114.19 ||

వారుణీమదగంధశ్చ మాల్యగంధశ్చ మూర్చ్ఛితః |
చందనాగురుగంధశ్చ న ప్రవాతి సమంతతః || 2.114.20 ||

యానప్రవరఘోషశ్చ సుస్నిగ్ధహయనిఃస్వనః |
ప్రమత్తగజనాదశ్చ మహాంశ్చ రథనిఃస్వనః || 2.114.21 ||

నేదానీం శ్రూయతే పుర్యామస్యాం రామే వివాసితే |
చందనాగురుగంధాంశ్చ మహార్థాశ్చ వనస్తజః || 2.114.22 ||

గతే రామే హి తరుణాః సంతప్తా నోపభుంజతే |
బహిర్యాత్రాం న గచ్ఛంతి చిత్రమాల్యధరా నరాః || 2.114.23 ||

నోత్సవాః సంప్రవర్తంతే రామశోకార్దితే పురే |
సా హి నూనం మమ భ్రాత్రా పురస్యాస్య ద్యుతిర్గతా || 2.114.24 ||

నహి రాజత్యయోధ్యేయం సాసారేవార్జునీ క్షపా |
కదా ను ఖలు మే భ్రాతా మహోత్సవ ఇవాగతః || 2.114.25 ||

జనయిష్యత్యయోధ్యాయాం హర్షం గ్రీష్మ ఇవాంబుదః |
తరుణైశ్చారువేషైశ్చ నరైరున్నతగామిభిః || 2.114.26 ||

సంపతద్భిరయోధ్యాయాం నాభిభాంతి మహాపథాః |
ఇతి బ్రువన్ సారథినా దుఃఖితో భరతస్తదా || 2.114.27 ||

అయోధ్యాం సంప్రవిశ్యైవ వివేశ వసతిం పితుః |
తేన హీనాం నరేంద్రేణ సింహహీనాం గుహామివ || 2.114.28 ||

తదా తదంతఃపురముజ్జితప్రభం
సురైరివోత్కృష్టమభాస్కరం దినం |

నిరీక్ష్య సర్వత్ర విభక్తమాత్మవాన్

ముమోచ బాష్పం భరతః సుదుఃఖితః || 2.114.29 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే

అయోధ్యాకాండే చతుర్దశాధికశతతమః సర్గః ||